

elementære regler for historisk kildekritik. Men heller ikke indenfor klassisk filologi (tolkning af indskriften på en gravsten i Vestervig, der skal gøres til Liden Kirstens indtil Buris' død) og litteraturhistorie (tiden for folkevisernes tilblivelse) tynges Davidsen og Møller-Christensen af besværlig viden. Bringer »Liden Kirsten og Buris« nyt af værdi, må det være at finde i bogens første afsnit, som kun forfatterne egne fagfæller kan vurdere.

Tage E. Christiansen

E. Kroman: Saxo og overleveringen af hans værk. Studier fra Sprog- og Oldtidsforskning nr. 278. (Gad, 1971). 78 s. 8 ill.

Dr. E. Kroman har i sit otium forelæst over Saxo på Københavns universitet, og det er disse forelæsninger fra efteråret 1969, der hermed foreligger i bogform. I 1962 udgav forfatteren Saxofragmenterne i facsimile i Corpus codicum Danicorum bd. 4. Nærværende bog skal opfattes som et supplement til denne udgivelse, idet forfatteren har haft det primære formål at redegøre for overleveringen af Saxos tekst på en mere udførlig måde end det var muligt som kommentar til selve kildeudgaven. Det foreliggende arbejde har derfor i første række værdi som katalog over de problemer, der rejser sig ved rekonstruktionen af Saxos oprindelige tekst på grundlag af sammenligning mellem Christiern Pedersen-udgaven af 1514 og de bevarede middelalderlige brudstykker.

Forfatteren benytter tillige lejligheden til at give en oversigt over og yde bidrag til debatten om Saxos person.

Kroman opponerer mod den gængse opfattelse, at historieskriveriet for Saxo har været en bibeskæftigelse til en eller anden omdiskuteret hovedbeskæftigelse. Med rette påpeger han, at når betegnelsen »clericus«, den eneste vi har bevaret om Saxo, har været udlagt som dækkende over snart sagt alle intellektuelle beskæftigelser i datidens samfund, kan det vel også betegne beskæftigelsen historieskriver.

Mere skitse-mæssigt refererer bogen tillige diskussionen omkring Saxos kildebenyttelse og hans holdninger til den skildrede virkelighed.

Helge Paludan

Helsingør stadsbog 1549-1556. Rådstueprotokol og bytingbog. Ældre danske rådstueprotokoller og bytingbøger. Udgivet ved Erik Kroman. (Selskabet for Udgivelse af Kilder til dansk Historie, København, 1971). XI + 347 s.

I 1955 besluttede Selskabet for Udgivelse af Kilder til dansk Historie at udgive en række ældre retsprotokoller, dvs. rådstueprotokoller og tingbøger, fra de betydningsfulde gamle danske købstæder Malmø, Helsingør og Ribe. I 1965 udkom det første bind, *Malmø rådstueprotokol (stadsbog) 1503-1548*, i 1968 *Malmø tingbøger 1577-83 og 1588-90*, og nu foreligger *Helsingør stadsbog 1549-1556*, omfattende de to ældste bevarede retsprotokoller fra denne by, udgivet ved fhv. overarkivar, dr. phil. Erik Kroman.

Betegnelsen stadsbog, eller rettere: bysbog, bruger bogen selv, ligesom andre af de ældre retsbøger fra købstæderne, og den indeholder ligesom disse indførsler både fra rådstueretten, bestående af borgmestre og råd,

og bytinget, hvor byfogden udøvede domsmyndigheden.

Udgaven gengiver stadsbogens tekster bogstavret, og man får et godt indtryk af, hvordan især den ældste skriver har talt en udpræget nordøstsjællandsk dialekt, sikkert Helsingør-dialekt. Udgaven er dog af interesse ikke blot sprogligt; den rummer et rigt lokalhistorisk, kulturhistorisk og personalhistorisk materiale. For personalhistorikeren og lokalhistorikeren er der en værdifuld nøgle i udgavens person- og stednavneregistre. Kulturhistorikere, retshistorikere, købstadshistorikere o. a. vil måske savne et sagregister. Hertil kan dog nok bemærkes, at tingbøgernes materiale ofte er så rigt og nuanceret, at brugeren selv må gennemgå materialet. Helsingør stadsbog danner her ingen undtagelse. De mange indførsler giver en rigdom af detaljer vedrørende økonomiske og sociale forhold, ejendomsforhold, erhvervsforhold og 1550'ernes dagligdag.

Ole Degn

Jørgen Steen Jensen: Hertug Hans den Yngre. En biografi. Katalog over mønter og fortegnelse over møntfund. (Fra Als og Sundeved, bd. 50. Historisk Samfund for Als og Sundeved. Numismatisk Forening for Nord- og Sydslesvig, 1971). 199 s.

Hertug Hans den Yngre (1543–1620) findes ofte omtalt i Hertugdømmernes historie, selv om han på intet område spillede nogen betydelig rolle. Udgangspunktet for museumsinspektør, cand. art. Jørgen Steen Jensens bog om ham er en henvendelse fra Numismatisk Forening for Nord- og Sydslesvig, og hovedafsnit i bogen er da også en katalog over mønter og

medaljer fra Hans den Yngre og hans sønner, en fundliste over Hans den Yngres mønter og en behandling af mønterne. Hertil slutter sig en biografi over hertugen, med gennemgang af forskellige forhold i hans hertugtid, hans administration, hans virksomhed som godsejer og bygherre, hans forhold til naboerne, byerne og handelen og det øvrige erhvervsliv.

Bogen bygger på et meget omfattende arkivmateriale fra danske og tyske arkiver og biblioteker og en stor, vidtspredt litteratur. Alligevel er det begrænset, hvor nær man kan komme personen hertug Hans. Måske har det sammenhæng med, at han var en så inderlig ubetydelig person. Kun få positive begivenheder i hans besiddelser kan sættes i direkte forbindelse med ham selv. En tidlige skildring af hertug Hans, prins Hans af Glücksborgs utrykte arbejde fra 1877, fandt da også, at hertugens liv havde lidet eller intet af almindelig historisk interesse. Hertil kommer, at hertug Hans på mange måder har været en utiltalende og hensynsløs person. Dette er ofte fremhævet af tidligere forskere, og der er næppe grund til at forsvare hertugen over for det eftermæle, han har fået i folkesagnene, således som Jørgen Steen Jensen synes at ville gøre det (s. 82). Vel skal man vurdere en person på baggrund af den tid, han levede i. Men det var næppe datidens almindelige praksis at lade en person fængsle, holde kort proces og hugge hovedet af ham i en sag af den art, som Jørgen Steen Jensen selv anfører (s. 82). I virkeligheden kan bogen i den afsluttende vurdering da også bringe en lang række citater af forskere, der har blikket åbent for de negative sider ved hertug Hans' virke, og Jørgen Steen Jensens konklusion bliver, at Hans var en småfyrste, der red